

виробництва здійснюється через особистісно зорієнтований підхід засобами проектних технологій, які розвивають потенціал кожного учня і спрямовані на підготовку творчого фахівця. Таким чином технологія проектування завжди пропонує вирішення будь-якої проблеми, що передбачає, з одного боку, використання різноманітних методів, засобів навчання, а з іншого – інтегрування знань, умінь з різних галузей науки, техніки, творчості.

Висновки. Професійна підготовка майбутніх кухарів-кондитерів здійснюється під час урочних та позаурочних занять. Для оптимізації навчального процесу необхідно розробити систему заходів для варіативної складової навчального процесу і залучати учнів готуватись до них за допомогою проектних

технологій. При взаємодії учня та педагога на етапах створення проекту відбувається формування у майбутніх кухарів-кондитерів спрямованості на самостійну продуктивну діяльність, самоосвіту та самовдосконалення, а як наслідок – формування професійної компетентності, активної життєвої позиції, здатності до створення та упровадження інновацій, творчого розвитку у майбутній професійній діяльності.

Усе це вимагає певних змін у змісті, методах та формах професійно-практичної підготовки конкурентоспроможних фахівців згідно з вимогами сучасності, що і належить до подальших напрямків нашого дослідження.

Література:

1. Гузеев В. Метод проектов как развитие блока уроков [Текст] / В.Гузеев // Образовательная технология: от приема до философии. – М. : Сентябрь, 1996. – С. 79-86.
2. Кудря О. Наукове обґрунтування змісту і методики викладання основ технології обробки харчових продуктів у 5-7 класах : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. / Кудря Оксана Володимирівна. – К., 2003. – 243 с.
3. Сліпчишин, Л У пошуках гармонії [Текст] : навч.-метод. посібник / Л. Сліпчишин. – Вид. 2-ге, доп. Львів: Сполом, 2008. – 175 с.
4. Тинний В., Ідеї гуманізму в сучасній педагогіці Вища школа: Науково-практичне видання. [Текст] / В. Тинний, В. Колечко – 2002. – №2– 3. – С. 70-75.
5. Чечель І. Метод проектов или попытка избавить учителя от обязанностей всезнающего оракула / И. Чечель // Директор школы. – 1998. – № 3. – С. 11-16.

УДК 377.4:641.5

Н.Я. Оверко, м. Львів, Україна / N. Overko, Lviv, Ukraine
e-mail: onatalia80@gmail.com

ПЕДАГОГІЧНІ ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИКЛАДАЧА ПТНЗ КУЛІНАРНОГО ПРОФІЛЮ

Анотація. Сучасні педагогічні технології характеризуються цілеспрямованим, систематичним і послідовним впровадженням у практику оригінальних, новаторських способів, прийомів педагогічних дій і засобів, що охоплюють цілісний навчально-виховний процес від визначення його мети до майбутніх результатів. Завдяки їх використанню в освітньому процесі викладач спеціалізації професійно-технічних навчальних закладів кулінарного профілю, виконуючи свої професійні обов'язки, має народжувати власну педагогічну дію та своєю творчістю стимулювати учнів, активізувати їхній інтерес до отримання професії, створювати умови максимального розкриття творчого потенціалу учнів шляхом підвищення мотивації навчання, його індивідуалізації, використання творчих методів тощо. Такі технології забезпечують умови для розвитку особистості, реалізації її права на індивідуальну творчість, ініціативу, саморозвиток.

Ключові слова: професійно-технічні навчальні заклади, освітній процес, розвиток педагогічної майстерності, викладач спеціалізації кулінарного профілю, педагогічні технології.

Pedagogical technologies of pedagogical skills of teachers of vocational educational institution culinary profile

Annotation. Modern educational technology characterized by purposeful, systematic and consistent implementation in practice of original, innovative methods, techniques and tools of pedagogical action, covering holistic educational process of defining its goals for future results. Thanks to their use in education teacher spetsdystsiplin vocational education culinary profile, carrying out their professional duties, shall bear their own educational performance and their creativity to encourage students to step up their interest in the profession, to create conditions of maximum disclosure of creative potential of students through increased learning motivation, his individualization, using creative methods like. These technologies provide conditions for personal development, realization of the right of individual creativity, initiative, self-development.

Key words: vocational education, educational process, development of teaching skills, teacher spetsdystsiplin culinary profile, educational technology.

Постановка проблеми. Педагогічна професія, як ніяка інша, вимагає неперервного вдосконалення власної майстерності, критичного оцінювання та коригування авторської системи освітньої діяльності з підготовки професійно компетентних фахівців. Педагог-майстер сам усвідомлює де, як і чому йому далі навчатися, з огляду на зміни у предметній галузі, парадигмі освіти та психолого-педагогічній теорії. Найвищий рівень майстерності викладача, передбачає новаторство – створення та впровадження в освітній процес власних педагогічних інновацій. В основу покладено пріоритетні напрями діяльності у сфері професійно-технічної освіти, серед яких важливе місце посідають розроблення і втілення в життя таких педагогічних технологій, що якісно змінюють зміст, структуру, форми, методи, засоби, технології навчання і виховання.

Аналіз останніх досліджень. Педагогічні технології розвитку педагогічної майстерності викладачів професійно-технічних навчальних закладів різного профілю у своїх працях досліджували В. Беспалько, І. Бех, Р. Гуревич, В. Кларин, О. Пехота, Г. Селевко, С. Сисоєва, С. Ступина І. Підласий, М. Гриньова, Н. Шуркова та ін. Аналіз цих досліджень свідчить, що для розвитку педагогічної майстерності недостатньо висвітленим у теоретичному аспекті залишається технологічний підхід.

Враховуючи це, **метою** статті є аналіз проблеми розвитку педагогічної майстерності викладача професійно-технічних навчальних закладів у контексті застосування сучасних педагогічних технологій.

Виклад основного матеріалу. Сучасні педагогічні технології закономірно пов'язані з педагогічною діяльністю, поєднують досягнення педагогічної науки і практики, традиційні та інноваційні методи навчання й виховання, їм властиві й ознаки суспільного прогресу, гуманізації та демократизації освітньої галузі. Педагогічні технології відображають процес розроблення та реалізації в навчальному закладі освітнього проекту, який відображає певну систему педагогічних поглядів, спрямованих на досягнення конкретної освітньої мети, визначають зразок реалізації професійно-педагогічної діяльності [3, с. 661]. Педагогу недостатньо досконало знати методику, він також має володіти технологією отримання кінцевого результату й алгоритмом її втілення у практику.

На жаль, інноваційний розвиток професійно-технічної освіти в сучасних умовах часто гальмується через недостатню готовність педагогічних працівників ПТНЗ до інноваційної освітньої діяльності, сприйняття і застосування інновацій у своїй роботі. У зв'язку з цим серед основних завдань післядипломної педагогічної освіти щодо підготовки викладачів до інноваційної діяльності називають: розвиток ціннісних орієнтацій і гуманістичної спрямованості педагога; орієнтація на осмислення викладачем результатів педагогічних нововведень, сприяння виробленню критеріїв їх

оцінки і самооцінки. Завдяки вирішенню цих завдань у процесі підвищення кваліфікації виробляються уміння цілеспрямовано застосовувати у професійній діяльності інноваційні педагогічні технології, створювати творчу атмосферу для спільної пошукової діяльності учнів і викладачів, формувати інноваційне мислення. Володіння викладачем інноваційними технологіями, методами і методиками багато в чому визначає дієвість його психолого-педагогічного впливу на учнів. У цьому розумінні питання про педагогічні технології тісно пов'язані з поняттям педагогічної майстерності, бо дії майстра завжди досконалі.

До таких технологій належить **технологія самовиховання** спрямована на самовдосконалення викладача через самоспостереження, самопізнання, самоаналізи вироблення адекватної самооцінки; створення програми і плану самовиховання. І. Бех підкреслює, що самовиховання ґрунтується передусім на повазі особистості до себе [1, с. 129]. Вона має на меті сформувати у викладачів спецдисциплін культуру професійного самовиховання, збагатити їхній особистісний і професійний досвід, мотивувати постійне особистісне і професійне самовдосконалення. Реалізація технології починається із самовизначення, самодослідження, усвідомлення своїх успіхів і невдач, з незадоволення собою, що виникає у процесі порівняння власних результатів роботи з досягненнями інших людей, оцінки власних вчинків, аналізу своїх психічних станів, переживань. Самовиховання ґрунтується на адекватній самооцінці, що відповідає реальним здібностям людини, на критичному аналізі власних індивідуальних особливостей і потенційних можливостей.

Сучасному викладачу спецдисциплін необхідно володіти певним спектром знань, вмінь і навичок самодіагностики, планування, оцінювання та коригування процесу свого навчання, відбору змісту, форм, методів і засобів навчання відповідно до власних освітніх та професійно-особистісних потреб. З погляду андрагогіки, самоосвіта викладача є необхідною умовою та має виняткове значення для розвитку його педагогічної майстерності. Сутність самоосвіти як форми підвищення кваліфікації виявляється в самостійній діяльності особистості, спрямованій на задоволення її потреб ідентифікації, соціалізації, самореалізації і самовдосконалення для досягнення життєвих цілей. Самоосвіта має бути неперервним процесом в особистісному контексті та є необхідною умовою зростання професійної майстерності. У процесі самоосвіти викладача спецдисциплін ПТНЗ кулінарного профілю реалізуються дидактичні принципи систематичності, наступності, зв'язку теорії з практикою, а також актуалізується потребнісно-мотиваційна сфера педагога, відбувається його особистісне зростання, розвиваються соціальні, професійні, комунікативні та ІКТ-компетенції, а також формуються індивідуальний стиль педагогічної діяльності.

Результатом самовиховання і самоосвіти викладача спецдисциплін ПТНЗ кулінарного профілю є вдосконалена особистість, якій властива робота над собою (як необхідна передумова набуття і збереження

професіоналізму), яка прагне самостійно обирати мету самовдосконалення, постійно аналізує здобутки професійного зростання, займається самоосвітою. Застосування технології самовиховання активно впливає на формування усіх компонентів педагогічної майстерності викладача спецдисциплін.

Технологія проблемного навчання належить до розвивального типу, в якому поєднуються засвоєння готових знань із систематичною самостійною пошуковою діяльністю слухачів, а система методів побудована з урахуванням визначення мети й принципу проблемності. Під час проблемного навчання слухач не отримує знання в готовому вигляді, перед ним ставиться завдання (проблема), яке має зацікавити його, викликати бажання знайти спосіб її розв'язання. Технологія проблемного навчання спрямована на творчий розвиток слухачів шляхом використання здебільшого проблемних ситуацій, які спочатку не мають однозначної відповіді, проте схвалюються творчі спроби, навчальна ініціатива.

Під час вирішення проблемних педагогічних ситуацій педагог підводить слухачів до суперечності й пропонує їм самостійно знайти спосіб її вирішення; зіштовхує протиріччя практичної діяльності; викладає різні погляди на одне питання з метою пошуку оптимального вирішення; спонукає робити порівняння, узагальнення, висновки з ситуацій, співставляти факти; ставить дослідницькі завдання. Застосування технології проблемного навчання з метою розвитку педагогічної майстерності викладачів спецдисциплін у процесі підвищення кваліфікації сприяє формуванню гармонійно розвиненої творчої особистості, здатної логічно мислити, знаходити оптимальні вирішення різних проблемних ситуацій, систематизувати і накопичувати знання на основі самоаналізу, саморозвитку і самокорекції. Це сприяє підвищенню рівня педагогічної культури та професійно-педагогічної компетентності, сприяє зростанню професійно-особистісної готовності викладача до інноваційної педагогічної діяльності.

Проектна технологія орієнтована не на інтеграцію фактичних знань, а на їх застосування до набуття нових (інколи шляхом самоосвіти). Застосування проектних технологій у навчанні дає можливість слухачам курсів підвищення кваліфікації накопичувати знання і вдосконалювати професійно значущі вміння у процесі планування й виконання певних завдань-проектів. Ця технологія передбачає розв'язання різних проблем із використанням дослідницьких методів, стимулювання інтересу тих, хто навчається до самостійного здобуття знань, а також розвиває вміння орієнтуватися він формаційному просторі, позитивно впливає на розвиток критичного і творчого мислення. Вміння користуватися проектною технологією є показником високої кваліфікації педагога, його інноваційного мислення, орієнтації на

особистісний і професійний розвиток у процесі навчання [2, с. 156].

Водночас проектна технологія передбачає творчу спільну діяльність, у процесі якої потрібно виявити індивідуальний стиль педагогічної діяльності. Технологія проекту сприяє вирішенню важливих педагогічних завдань: посилення мотивації щодо розвитку педагогічної майстерності; розвиток креативного мислення у процесі творчого опрацювання проекту; налагодження успішної паритетної взаємодії слухачів у ході реалізації різних організаційних форм в системі підвищення кваліфікації. Реалізація проектною технологією у процесі розвитку педагогічної майстерності викладачів спецдисциплін ПТНЗ кулінарного профілю створює умови для творчої самореалізації, задоволення потреби в саморозвитку та самовдосконаленні викладача спецдисциплін ПТНЗ кулінарного профілю, збагачує суб'єктивний досвід особистості, сприяє особистісному зростанню педагога, виробленню навичок саморегуляції діяльності та поведінки, а також формуванню готовності до активної взаємодії з учнями з метою цілеспрямованого педагогічного впливу.

Технологія інтерактивного навчання ґрунтується на педагогічній взаємодії через бесіду, діалог, тобто є способом пізнання, здійснюваного у формах спільної діяльності суб'єктів навчання, коли усі учасники навчального процесу взаємодіють один з одним, обмінюються інформацією, спільно вирішують проблеми, моделюють ситуацію, оцінюють дії колег і власну поведінку [4]. Найбільшою перевагою технології інтерактивного навчання є те, що слухач стає суб'єктом навчання. Це забезпечує внутрішню мотивацію навчання і забезпечує його ефективність, сприяючи розвитку критичного мислення, даючи змогу визначити власну позицію, поглибити професійні знання. Інтерактивні технології навчання включають окремі інтерактивні методи, засоби та форми навчання, що стимулюють процес пізнання, розумові і навчальні умови й процедури, за допомогою яких можна досягти запланованих результатів. Технології інтерактивного навчання спрямовані на формування особистості викладача, який володіє креативним потенціалом, творчим саморозвитком, формує у викладачів спецдисциплін ПТНЗ прагнення до постійного самовдосконалення, високий рівень професійного сприйняття, педагогічного мислення і педагогічної техніки, готовність до творчої педагогічної діяльності.

Одними з найбільш розповсюджених сучасних педагогічних технологій є **тренингові технології**, які дають змогу залучати слухачів до творчої співпраці, удосконалювати свої рефлексивні характеристики, активізувати їхнє ставлення до набуття знань, розвитку вмінь і навичок за той короткий час, впродовж якого вони проходять підвищення кваліфікації. Вони спрямовані на самореалізацію суб'єкта навчання у конкретному виді професійної діяльності завдяки

здатності до саморозвитку, перетворювальної діяльності, рефлексії, а також сформованості умінь самостійно ставити і вирішувати професійні завдання. За допомогою тренінгових технологій у викладачів ПТНЗ формуються вміння диференціювати, індивідуалізувати навчальний процес, розвивається аналітичне і творче мислення, самоконтроль педагогічної діяльності, продукується адекватна самооцінка. Їх застосування у процесі підвищення кваліфікації сприяє підвищенню рівня комунікативної культури слухачів, виховуванню активної особистості, яка вміє аналізувати та творчо вирішувати проблемні ситуації, які можуть виникнути в ході педагогічної взаємодії. Це впливає на формування педагогічної культури, розвиток педагогічного потенціалу, вироблення й закріплення ключових, соціальних, професійних, комунікативних та ІКТ-компетенцій.

Абсолютно нові можливості в організації процесу навчання надають сучасні **інформаційно-комунікаційні технології** (ІКТ), які оптимізують навчально-виховний процес. У системі підготовки викладача спецдисциплін питання специфіки його професійної майстерності займає дуже важливе місце. Він повинен володіти великим об'ємом знань і умінь за своїм фахом, уміти творчо застосовувати їх у педагогічній діяльності, уміти викладати «свій» предмет і досконало володіти ІКТ. Як показує досвід, істотною прогалиною, що впливає на рівень викладання спецдисциплін в ПТНЗ кулінарного профілю, є недостатня підготовка педагогічних працівників до використання інформаційно-комунікаційних технологій. У контексті розвитку педагогічної майстерності викладачів спецдисциплін під час підвищення кваліфікації його можна успішно

застосовувати для: читання курсу спецдисциплін з використанням комп'ютерних презентацій; проведення в традиційному і мережевому варіанті навчання наукових і методичних семінарів на курсах підвищення кваліфікації, а також різного роду конференцій і виставок, майстер-класів, спрямованих на підвищення їхньої педагогічної майстерності тощо. У цьому контексті викладачам спецдисциплін ПТНЗ кулінарного профілю також потрібно вміти користуватися професійно адаптованими комп'ютерними програмами («R-Keereg», «IikoChain», «1С-Парус», «UNISYSTEM Ресторан», «X-КАФЕ», «Microinvest Склад Pro» та ін.), які широко застосовуються на сучасних підприємствах громадського харчування.

Сучасні педагогічні технології закономірно пов'язані з педагогічною діяльністю, поєднують досягнення педагогічної науки і практики, традиційні та інноваційні методи навчання й виховання, а також відображають процес розроблення та реалізації в навчальному закладі освітнього проекту, який відображає певну систему педагогічних поглядів, спрямованих на оптимізацію навчального процесу та гарантію досягнення очікуваних результатів.

Подальшого вивчення потребують питання: впровадження таких інноваційних технологій, які сприятимуть активізації самоосвіти, підвищенню професійного рівня педагога; накопиченню ним особистісно значущих загальних і професійних знань, вдосконаленню умінь і навичок, необхідних для сучасного професіонала щодо отримання потрібної інформації, оновлення дидактичного матеріалу, доступу до методичної бази інноваційних розробок.

Література:

1. Бех І. Д. Особистісно зорієнтоване виховання : наук.-метод. посібник / І. Д. Бех. – К. : Ін-т змісту і методів навчання, 1998. – 204 с.
2. Пехота О. М. Проектна технологія // Освітні технології : навч.-метод. посіб. / О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська та ін. / за заг. ред. О. М. Пехоти. – К. : А.С.К., 2001. – С. 148-162.
3. Сисоєва С. О. Педагогічні технології / С. О. Сисоєва // Енциклопедія освіти / АПН України ; голов. ред. В. Г. Кремень ; [заст. голов. ред. : О. Я. Савченко, В. П. Андрущенко ; відп. наук. секр. С. О. Сисоєва]. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – С. 660-661.
4. Ступина С. Б. Технологии интерактивного обучения в высшей школе : учебно-метод. пособие / С. Б. Ступина. – Саратов : Наука, 2009. – 52 с.